

ÇAĞDAŞ OZAN UĞUR IŞILAK VE ŞİİR DÜNYASI

Doç. Dr. Necdet TOZLU* / Recep ASLANOĞLU**

Öz: Bu çalışmada, ozanlık-âşıklık geleneği içerisinde yetişen ve bu geleneğin yirmi birinci asırdaki önemli temsilcilerinden biri olan Ozan Uğur Işılak'ın hayatı ve şiir dünyası incelenmeye çalışıldı.

1971 Almanya doğumlu Işılak, sekiz yaşlarında bağlama ile tanışmış ve şiir yazmaya başlamıştır. On iki-on üç yaşlarında dinlenecek seviyede bağlama çalmayı öğrenen Işılak, birkaç yıl içerisinde beste yapabilecek düzeye ulaşmıştır. Ozanlık geleneğinin önemli isimlerinden; Âşık Mahzuni Şerif, Ozan Ârif, Ozan Yusuf Polatoğlu, Âşık Reyhani, Mevlüd İhsani, Erol Ergani, Kul Nuri gibi birçok saz ve söz erbabının etkisiyle gelişen ve bu ozanların övgüsüne mazhar olan Işılak, onlarca usta âşık ve ozan ile turnelere çıkmış ve konserlerle sesini duyurmuştur.

Ozan Işılak, otuz üç yılda dört yüzün üzerinde eser vermiş ve yaklaşık otuz beş yıldır başta Anavatan Türkiye olmak üzere; Avrupa, Amerika, Avustralya ve Orta Asya ülkelerinde kültür ve sanat etkinliklerinde yer almıştır. Şiir dünyası incelenen ozanın aşk, ayrılık, özlem, gurbet, dünyanın faniliği, kahramanlık, vatan-millet sevgisi, vb. temaları işlediği görülmüştür. Hâlen İstanbul'da ikamet eden Işılak çağdaş bir ozan olarak sanat hayatını sürdürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uğur Işılak, çağdaş ozan, halk şiiri.

CONTEMPORARY POET-SINGER UĞUR IŞILAK AND HIS WORLD OF POETRY

Abstract: In this study, the life and poetic world of the bard (Ozan) Uğur Işılak, who was raised in the tradition of poeticism and bard culture, and one of the important representatives of this tradition in the twenty-first century, was tried to be examined.

Işılak was born in Germany in 1971 who met bağlama at the age of eight and started writing poetry. Işılak, who learned to play bağlama at the age of twelve or thirteen, reached the level of composing within a few years. Işılak grew up with the influence of many maestros such as Âşık Mahzuni Şerif, Ozan Arif, Ozan Yusuf Polatoglu, Âşık Reyhani, Mevlüd İhsani, Erol Ergani, Kul Nuri, who are among the important names of the bard tradition. In addition, Işılak toured with dozens of master minstrels and is known for his concerts.

Ozan Işılak has produced more than four hundred works in thirty-three years, and for about thirty-five years, especially in the work Motherland Turkey; he took part in cultural and artistic events in Europe, America, Australia and Central Asian countries. In his poems, the poet deals with the themes of love, separation, longing, expatriation, the transience of the world, heroism, love of homeland and nation, etc. Işılak, who lives in Istanbul, continues his art life as a contemporary poet.

Key Words: Uğur Işılak, contemporary poet, folk poetry.

ORCID ID : 0000-0002-0466-1290* / 0000-0002-8315-1968**

DOI : 10.31126/akrajournal.953824

Geliş tarihi : 28 Haziran 2021 / Kabul tarihi: 28 Temmuz 2021

*Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.

**Bayburt Üniversitesi Aydıntepe Meslek Yüksek Okulu Öğretim Görevlisi.

Giriş

1. Ozanlık / Âşıklık Geleneği ve Uğur Işlak

Türk milletinin kültürel kimliğini var eden ve onu özgün kılan unsurların başında Türk âşıklık geleneği yer alır. Mevcut veriler bu hususu bütün çıplaklığı ile ortaya koyabilecek niteliktedir. Yazı henüz yaygın olarak kullanılmaya başlamadan önce Türkler arasında çok canlı bir şekilde gelişen ve dilimizin oluşmasını da sağlayan sözlü edebiyat ürünlerinin en önemli formlaşmış unsuru olan âşıklık geleneği büyük görevler yapmıştır (Kafkasyalı 2019:17).

Âşık edebiyatının gelişmesine katkı sağlayan, toplumun sözcüsü olan âşıklar, içinde yaşadığı kültür değerlerini, dönemin ve yaşamış olduğu toplumun gerçeklerini kendi bakış açısıyla sunmaktadırlar. Bu şekliyle âşıklar kimi zaman şiirlerinde verdiği öğütlerle toplumu yönlendirmeye çalışmış, kimi zaman ise toplumun isteklerini ve tepkilerini halkın sözcüsü gibi düşünerek dile getirmişlerdir (Artun 2011: 41).

Anadolu'nun muhtelif şehirlerinde bu geleneğin varlığını sürdürmeye çalışan ozanların yanı sıra işçi olarak Avrupa'ya göç edip burada yaşamını sürdüren vatandaşlar içerisinde de ozanlar yetişmiştir.

“Türkiye ilk kez resmî olarak 1961’de Almanya, 1964’te Avusturya, Belçika ve Hollanda, 1965’te Fransa, 1967’de ise İsveç ile işçi gönderme anlaşmaları imzalayarak bu ülkelere işçi göndermiştir. İlk yıllarda amacı bir müddet çalışıp tasarruf yaparak vatanına geri dönmek olan Türk işçiler, 1970 yılından itibaren eş ve çocuklarını buldukları ülkelere götürerek yerleşmeye ve bu ülkelerde kalıcı olmaya başlamışlardır. 1970’li yıllardan itibaren geçicilikten kalıcılığa dönüşmeye başlayan göç sürecinde, ‘aile birleşimi’ yoluyla Türkiye’de yaşayan eşlerin ve çocukların Avrupa ülkelerine gelmeye başlaması göçe yeni bir boyut kazandırmıştır. Batı Avrupa ülkeleri, daimî kalmak niyetinde olan ve sayıları gittikçe artan Türk işçileri yurtlarına geri göndermek için çeşitli baskılar uygulasa da bunda başarılı olamamışlardır (Irmak 2017: 246).

Göç ettikleri Avrupa ülkelerine yerleşen ozanlardan bazıları şunlardır: Ozan Ârif, Ozan Yusuf Polatoğlu, Yusuf Afşar, Âşık Temelli, Mehmet Ali Gül, Davut Akarşan, Hasbi Aslan, Âşık Fedâî, Şen Ozan, Fakı Eder, Ata Cananî, Ozan Çelebi, Uğur Geylanî (Işlak), Coşkun Yılmaz ve Ozan Nihat Sönmez (Kafkasyalı 2005: 243).

Bu ozanlardan biri olan Uğur Işlak, Almanya’da doğup büyümüş, Avrupa’da Türk ozanlık-âşıklık geleneğinin sürdürülmesine önemli katkılar sunmuştur. Birçok usta âşık ve ozanla beraber program ve organizasyonda yer almış, ustaların rahle-i tedrisinden geçerek gelenek içinde yetişmiştir.

Türk âşıklık geleneği iki koldan yürür. Biri rüya motifi, diğeri usta-çırak ilişkisidir. Usta bir âşığa çırak olmaya “kapılanma” denir. Çırak, ustası yanında uzun zaman geçirerek adap-erkân ve geleneği öğrenir, şiir söyleme kabiliyetini

geliştirir, ustası tarafından mahlas verilerek ozanlığa hazırlanır. Ara ara ustasının izniyle ‘uvertür’ olarak programlarda sahne alan kısa zaman diliminde çalılıp söylemeye başlayan çırak, vakti gelince ustasından icazet alır, çıraklıktan çıkarak bağımsız bir ozan olarak sanatını icra etmeye başlar. Uğur Işılak da bu süreçlerden geçmiş usta-çırak ilişkisi ile yetişmiş bir ozandır. Çağın koşulları kapılanmaya bir usta âşık yanında gece gündüz uzun yıllar zaman geçirmeye uygun olmadığından bir usta değil de birkaç ustadan etkilenmiştir. Bunların başında Erzurumlu Ozan Yusuf Polatoğlu, Âşık Reyhani ve Ozan Arif gelir.

Kaleme aldığı Anadolu motifli, Türkçe sözlü, hece ölçülü şiirleri ile millî ve manevî değerlerimizi yansıtan Işılak, geniş kitlelere ulaşmak için çağın iletişim araçlarını, medyayı başarıyla kullanmaktadır. Eserlerinin bestesi, düzenlenmesi, icrası, teknik yapım işleri ozanın kendisi tarafından yapılmaktadır. Toplum tarafından bilinen ve sevilen onlarca eseriyle günümüz ozanlık geleneğinde önemli bir yere sahiptir.

Saim Sakaoğlu bir bildirisinde; meydana çıkıp sazı ile veya sazsız bir şeyler söyleyebilen, irticali olsun olmasın, geleneğe uygun konu ve şekilleri kullanabilen kişileri ‘âşık’ adı altında toplayabiliriz (Sakaoğlu 1986: 251) demektedir. Çok iyi bir bağlama icracısı olan Işılak da âşık tarzı şiirin pek çok türünde örnekler vermesi, hece vezniyle şiirler yazması, kafiye kullanmadaki başarısı kullandığı nazım birimi ve nazım şekilleri yönüyle çağdaş bir halk ozanıdır.

Avrupa’da doğup büyüyen, millî değerlerine sıkı sıkıya bağlı, Anadolu’ya ait motifleri eserlerinde ustalıkla işleyen Işılak’ın; duygu ve düşünce dünyası şiirlerinde ortaya çıkmaktadır. Ozanın gezip gördüğü yerlere, ilham kaynaklarına, okumalarına, program sunduğu toplumlara bakılırsa engin bir birikime sahip olduğu görülebilir. Bu anlamda onun müşahedeleri ve tasavvuru ayrı bir kıymet ifade eder. Şiirleri incelenerek tematik öğelerin tespit edilmesi, âşıklık-ozanlık geleneğini günümüzde devam ettiren bu çağdaş ozanın ilim dünyasına tanıtılması bu çalışmasının yapılmasını gerekli kılmıştır.

2. Uğur Işılak’ın Hayatı

15 Kasım 1971’de Almanya’nın Velbert şehrinde dünyaya gelen Uğur Işılak, ailenin üçüncü çocuğudur. Kadir Gecesi’nde doğduğu için annesi “Kadir” veya “Abdülkadir” ismini koymak istemişse de, babası uğur getireceği düşüncesiyle bu ismin konulmasını istemiş, ailenin ortak kararıyla “Uğur” ismi konulmuştur.

Babası 1942 doğumlu Ahmet Işılak, Annesi Arife Işılak’tır. Her ikisi de Ankara Şereflikoçhisar’ın Hamzalı köyünden olup 1962 senesinde evlenmişler. Bir süre çeşitli köylerde vekil öğretmenlik yapan Baba Işılak 1966’da Konya’da bir kamu bankasında memur olmuş, 1970 yılında da ailesiyle birlikte

Almanya'ya göç etmiştir. Üç erkek, bir kız olmak üzere dört çocuk sahibidir. Büyükten küçüğe doğru; Nevin, Abdullah, Uğur ve Murat Işılak'tır.

Uğur Işılak, 1978'de Almanya'da başladığı ilkokul birinci sınıfı Türkçe okumuş, ilk öğretmeni de Şengül Kısa'dır. Yabancı dil problemi yaşayan Türk öğrenciler için bir yıl hazırlık okutulmasından dolayı Uğur Işılak da bir yıl hazırlıktan sonra ilkokul, ortaokul ve lise eğitimini Almanya'da tamamlamıştır. Ortaokulda; futbol, tenis, tekvando gibi birçok spor dalıyla ilgilenen Işılak, istikrarlı biçimde tekvandoyu uzun yıllar sürdürmüştür.

1996'da Türkiye'ye dönen ozan burada açık öğretim iktisat fakültesini bitirmiş, 2006'da Konya Selçuk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne girmişse de bu eğitimini çalışma yoğunluğu sebebiyle tamamlayamamıştır. 7 Haziran 2015'te yapılan Türkiye genel seçimlerinde Adalet ve Kalkınma Partisi'nden İstanbul 3. bölge milletvekili seçilen Işılak, 1 Kasım 2015'te tekrarlanan Türkiye genel seçimlerinde yeniden milletvekili aday olamamıştır. Evli ve bir çocuk babası olan Işılak İstanbul'da yaşamakta ve sanat hayatına devam etmektedir.

3. Işılak'ın Ozanlık Serüveni

Işılak, on üç-on dört yaşlarında ozanlığa adım atmış ve o günden beri ozanlık sanatını icra etmektedir. Dayısı Bahtiyar Aksoy'un etkisiyle şiir ve edebiyata ilgi duymuş, abisi Abdullah Işılak'ın yönlendirmesiyle de bağlamayla tanışmıştır. Divan, meydan sazı, bağlama, cura ve çöğür gibi saz çeşitlerini ustalıkla çalabilmenin yanında; ud, gitar, piyano, vurmali sazlar, bateri vb. sazları da amatör olarak çalmayı öğrenmiştir. Işılak, çocukluk yıllardan itibaren musikiyle iç içe meşk edilen, şiir söylenen bir aile ortamında büyümüştür. Abisi Abdullah Işılak'ın bağlama çalması ve dayısının halk ozanlarıyla olan yakınlığı onu bu çevre ile iç içe kılmış, ozanların ışıltılı dünyasının akisleri Işılak'ı etkilemiş ve ozanlık kabiliyetinin açığa çıkmasına sebep olmuştur.

İlk tanıştığı âşık, Mahzuni Şerif'tir (1939-2002). Bir konser esnasında Âşık Mahzuni Şerif'in yanına gitmiş çekingen ve utangaç bir tavırla kendini tanıtmış, Mahzuni Şerif tarafından eli öpülerek "siz geleceğin büyükleri olacaksınız" övgüsüne mazhar olmuştur. Daha sonra dayısı vesilesiyle aslen Erzurumlu olan ve Almanya'da ikamet eden Ozan Yusuf Polatoğlu (1956-2021) ile tanışmış ve yazdığı şiirlerini onunla paylaşma imkânı bulmuştur. Yusuf Polatoğlu, on beş yaşındaki bir gencin böyle güzel şiirler yazmış olmasını şaşkınlık ve hayranlıkla karşılamış, yakınlık göstermesiyle de aralarındaki dostluk ilişkisi başlamıştır. Birlikte, Almanya başta olmak üzere Avrupa'nın muhtelif ülkelerinde yedi-sekiz yıl boyunca turnelere çıkmış çalmış söylemişlerdir. Sonrasında Ozan Arif (1949-2019) ile tanışan Işılak, yaklaşık dört yıl da Ozan Arif'le Avrupa turneleri gerçekleştirmiştir.

Bunların dışında Âşık Reyhani (1932-2006), Mevlüd İhsani (1928-2010), Erol Ergani (1954-?) ve Kul Nuri (1955-?) başta olmak üzere daha birçok âşıkla turnelere çıkmış, programlar yapmış ve âşıklar meclisinde atışmalarla (doğaçlama şiir söyleme) meşk etmiştir. Bu dönem Işılak'ın ozanlık-âşıklık geleneğinin inceliklerini öğrendiği ve ustalardan halk hikâyelerini dinleme imkânı bulduğu dönemdir.

Uğur Işılak, 1980'li yıllarda ülkü ocaklarıyla tanışmış, bu ocakta pişerken bir yandan da bu ocağa gönül bağı vermiş birçok ülkücü ozanla tanışma imkânı bulmuştur. Almanya, Belçika, Fransa, Danimarka, İsveç, Avusturya, Hollanda, İsviçre, Norveç başta olmak üzere pek çok ülkede bu âşıklar ve ozanlarla birlikte programlar yapmıştır.

Türkiye'de on sekiz yaşlarında tanınmaya başlamıştır. "Burası Peşkeşistan, Diyarlardan Diyarlara, Sen Olmasan da" gibi eserlerin yer aldığı "Duy Sesimi (1996)" albümü ve Anadolu turneleriyle geniş kitlelere ulaşmıştır. 1998'de İstanbul'da (abisi Abdullah Işılak ve kardeşi Murat Işılak ile) kendi stüdyolarını ve şirketlerini kuran Işılak çalışmalarını buradan sürdürmektedir.

Işılak, kendi yazdığı şiir ve yaptığı bestelerin yanında; Fatih Sultan Mehmet (Avnî), Yavuz Sultan Selim (Selimî), Kanuni Sultan Süleyman (Muhibbî) gibi şair padişahların; Necip Fazıl Kısakürek, Mehmet Akif Ersoy gibi zirve şairlerin; Ruhsatî, Keşfî, Dadaloğlu, Bayburtlu Zihnî, Âşık Şenlik, Kağızmanlı Hıfzî, Erzurumlu Emrah, Seyrânî, Kusurî, Noksânî, Tokatlı Nuri, Sümmanî gibi halk şairlerinin ve ozanların şiirlerinden de sadeleştirmek suretiyle besteler yaparak geniş bir dağara ulaşmıştır.

4. Mahlas ve Işılak

Mahlas, bir kimsenin kullandığı takma ad, ikinci addır. Türk halk şairleri, geleneksel olarak şiirlerinin taşıma hanesinde imza niteliğinde mahlas kullanırlar (Kafkasyalı 1998: 8). Mahlas, çeşitli şekillerde alınabilir. Âşığın uygun bulunduğu bir kelimeyi mahlas olarak alabileceği gibi, ustası tarafından veya çevresi tarafından da kendisine mahlas verilebilir (Kaya 1998: 91). Bazen de rüyada mahlas alınır. Âşıklar adlarını, soyadlarını veya kendilerince uygun gördükleri herhangi bir ismi mahlas olarak seçebilirler.

Uğur Işılak'ın kısa süreli üç mahlası olmuştur. Bunlar; Ozan Ârif tarafından verilen Mertoğlu, Ozan Yusuf Polatoğlu tarafından verilen Hilalî ve dayısı Bahtiyar Aksoy tarafından verilen Geylanî mahlaslarıdır. Işılak bunlardan sadece Geylanî mahlasını bir süre kullanmış daha sonra mahlas kullanmamıştır.

*"Der Geylanî güller derdik sevgi umut bağında
Aşk fidanı filizlendi zindanların ağında
Bir nur gibi çıktık zulmün karanlığında*

*Yarımlara ışık tutar mazimiz bizim
Kâlû Bela'dan beridir sözümüz bizim”*

5. Işılak'ın Şiir Dünyası

Başgil: Gök kubbe altında yepyeni hiçbir fikir yoktur. En yeni fikir, eski bir fikrin yeni bir elbise giymişidir (Başgil 2015: 73) der. Ozanların şiir temalarına bakıldığında da bu tespitin doğruluğu bir kez daha ortaya çıkar. Aşk, ayrılık, gurbet, özlem, dünyanın faniliği, Allah-peygamber sevgisi, kahramanlık, vatan-millet sevgisi, nasihat vb. temaların pek çok ozan tarafından işlenmiş olması bunun tesadüf olmadığını gösterir. Toplumsal ya da ferdi yaşanmışlıkların, aşkların, acıların ve sevinçlerin makes bulduğu metinlerden biri de şiidir. Her şiirin bir hikâyesi vardır ve bu hikâyenin yarattığı duygu- düşünce iklimi şiirin örgüsünün oluşmasına da temel teşkil eder. Olaylar ve varlıklar karşısındaki soyut duygu ve düşünceler şiirdeki kelimelerde ve mısralarda somutlaşarak âdeta görünür kılmırlar. Bu duygu ve düşünceler sayısız insan tarafından hissedilir ama onları “dil içinde gizli bir dil olan” şiir kalıbında ancak bir şair somutlaştırır. Ozan da, bu şiirleri bir ezgiyle terennüm eder ve notalarında ebedileştirir.

Işılak; bir şair, bir müzisyen, bir sanatçı ve bir ozan olarak gönül ikliminden süzülüp gelen şiirlerine bestesiyle bir ezgi katan onu da yumuşak, etkileyici ve doyumsuz güzel sesiyle yorumlayarak ölümsüzleştirmiş bir ozandır. Köklerine, geçmişine ve kültürüne derin bağlılığı olan Işılak, belki de gurbette yaşamının verdiği duygularla kimliğini erken bulmuş bir ozandır. Yahya Kemal’ in kendini keşfi Fransa’ya gittikten sonra olmuştur. Luis Reneult, Albert Sorel gibi hocaların dersleri genç Yahya Kemal’e “ben kimim?” sorusunu sordurmuş ve tarihte Türklük ve Türk medeniyetine karşı derin bir ilgi uyandırmıştır. Bunun için olsa gerek ki Yahya Kemal’in biyografisini yazan Beşir Ayvazoğlu kitabına; Yahya Kemal’e “Eve Dönen Adam”(Ayvazoğlu 2020) adını koymuştur. Yabancı bir toplum ve yabancı bir kültürde büyüyen bir genç için bu sorunun cevabı daha derin anlamlar kazansa gerektir. Kimliğinin keşfinde gecikmeyen Işılak, muhteşem geçmişini ve ulusunun yarattığı medeniyeti fark edip hâlihazırda değerlendirince yeniden bir diriliş, silkinme ve kalkınma gerektiğini anlamıştır. Bunu başarmak adına bir ozanın üzerine ne düşerse onun gereğini yapmak üzere yola koyulmuş Anadolu’nun şahlanması yeniden ayağa kalkması yolunda; inanç, gayret azim ve güvenin yaratılması için kitleleri etkileyen şiirler ve besteler yapmak üzere yola koyulmuştur. Yol kavramı kültürümüzde önemli bir yer tutar. “Sıratı müstakim”, doğru yol, dualarda en çok anılan ifadelerdendir. Ayrıca; yola koyulmak, yola vurmak, yola düşmek, yolda olmak, yoldan çıkmak, yola gelmek, yol göstermek, yol olmak, yol almak deyimleri kavramın önemine işaretler. Bir ülküye yürümek, konulan bir

hedefe varmak için başlangıç yola çıkmaktır. Zira “göç yolda dizilir” ve ozan yoldadır.

Çatıp kara gözün Kalk doğrul tezelden
Namustur her sözün Ayrılma güzelden
Senin alnın yüzün Yardımcın ezelden
Ak ak ak Hak Hak Hak

Şahlansın ne varsa Dönersen kendine
Edirne'den Karsa Gün senindir yine
Haydi Anadolu Dönüp tarihine
Kalk kalk kalk Bak bak bak

Sil gönül pasını
Sev dostun hasını
Dostluk çirasını
Yak yak yak

Birlik, beraberlik, dostluk, dürüstlük, sevgi ve tarih şuuru içinde top yekûn bir kalkınma gerçekleştirmek gereğine inanmış ve yol gösterici, harekete geçirci bir rol üstlenmiştir:

Hakkımız var övünmeye, coşmaya Dön bak Sakarya'ya, Çanakkale'ye
Bu vatan, bu devlet, bu bayrak bizim Göğüs gerdik birlikte her çileye
Artık son verelim kutuplaşmaya Fitne sokuyorlar Kürt, Türk, Laz diye
Bu vatan, bu devlet, bu bayrak bizim Bu vatan, bu devlet, bu bayrak bizim

Uyanık olmazsak bu oyun tutar Edirne, Ankara, Erzincan, Şırnak
Bu oyun Türk'ü de, Kürdü de yutar Aynen öyle, neyse et ile turnak
Oyunu bozmazsak bu gemi batar Bir şereftir bu gerçeği haykırmak
Bu vatan, bu devlet, bu bayrak bizim Bu vatan, bu devlet, bu bayrak bizim

Şehidin naaşı inletir arşı
Boşa yazılmadı İstiklal Marşı
Birlik olduk yedi düvele karşı
Bu vatan, bu devlet, bu bayrak bizim

Işılak'ın, millet, memleket temalı şiirleri yanında aşk şiirleri de önemli bir yer tutar. Kâinatın yaratılışı aşk üzeredir. Ezeli bir duygu olan aşkın kaynağı da Tanrı'dır. Başta insan olmak üzere tüm yaratılmışların özünde aşktan bir parça mevcuttur. Işılak'ta aşk, yalnızca bir güzele duyulan tensel aşktan ibaret değildir. Aşk hem “İlahi” hem de “beşerî” boyutuyla ele aldığı görülür. Her ikisinde de başarılı şiirler sunan ozan tam bir söz ustasıdır. Öncelikle dünyaya

meylinin olmadığını ifade eden ozan, sır olana, nur olana, yüce varlığa bağlılığını dillendirmektedir:

*“Meylim yoktur aşikâra
Sır olana bağlanmışım
Karanlığı yara yara
Nur olana bağlanmışım”*

Varlık yokluk muhasebesine dalan şairin metafizik konulara yöneldiği, kesretten vahdete odaklandığı görülür. Dünyayı, varlıkları ve bu varlıkların ötesinde derinliği anlamaya ve anlamlandırmaya çalışmıştır. Yunus’un: “*Ne varlığa sevinirim ne yokluğa yerinirim / Aşkın ile avunurum bana seni gerek seni*” (Timurtaş, 1989: 209) mısralarını hatırlatan:

*“Ne açlığa ne tokluğa
İstikametim yokluğa
Sırtımı dönüp çokluğa
Bir olana bağlanmışım”*

mısralarıyla âdeta nazire yapmaktadır.

“İslâm filozoflarının metafizik ve kozmolojik anlam dairesinde tecelli Hakk’ın yaratma eylemidir. Hakk her şeyde, her yerde ve her zamanda tecelli eder. “Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeyi istedim ve beni bilmeleri için mahlûkatı yarattım” hadisini (İA 2011: 243-245) yorumlayan sûfilere göre Hakk’ın tecellisini gerektiren temel sebep zatının bilinmeyi istemesidir. Hakk’ın bilinmesini sağlayan âlemdir ve âlemin niteliklerini kendisinde toplayan insandır (İA 2011: 243-245).

*“Yaradan göz vermiş niye
Tecellimi görsün diye
Hak’tan gayri her bir şeye
Kör olana bağlanmışım”*

Şiirlerin önemli kaynaklarından biri de hiç şüphesiz tasavvuttur. Hak ve hakikate ermek için bir rehber öncülüğüne ve bir ocakta pişmek gerekir. Işılak’ın şiirlerinde açıktan açığa tasavvuf yolunda nereye ve kime intisap ettiğine dair bilgi yoktur. Kendi ifadesiyle de “bu bir sırdır.” Fakat aşkın kucığına düştüğünü belirttiği yeri de izhar etmekten çekinmemiştir. Burası Bursa/Yeniceköy beldesidir.

*“Tükenir sanmıştım yol gide gide
Tam bir ömür boşa koştum erenler
Yeniceköy denen ulu beldede
Aşkın kucığına düştüm erenler”*

İçine düşülen ocakta erenlerle beraberliğin anlatıldığı şu mısralar da bu düşünceyi güçlendirmektedir:

*“Boşa lokma yok dediler
Erenlerin sofrasında
Her lokmaya hak dediler
Erenlerin sofrasında”*

İlahi aşkın sonunda “kâmil insan” olma hedeflenir. Bu yolun sırrı da gönüldür. Kişinin özünde bulması gerekeni başka yerde araması beyhude uğraştır:

*“Aradığın sende düşme telaşa
Güvenip aldanma toprağa, taşa
Beytullah özündür arama boşa
İze ne gerek var ize be dostum
Hazine özünde arama boşa
İze ne gerek var ize be dostum”*

Beşerî aşkın bir basamak olduğu, ilahi aşka geçiş için bir acemilik döneminden ibaret olduğu tasavvuf erbabınca dillendirilir. Aşkî kamçılıyan etmen kavuşamama durumudur. “Vuslat aşkı öldürür” derler. Tensel aşkın kavurucu etkisi içinde pişen âşık bir süre sonra ilahî aşka geçip tensel sevgiliye bigâne olacaktır. Çölde Leyla'nın Mecnun'a “ben geldim” dediğinde “Ararken Leyla'yı buldum Mevla'yı” cevabını alışı bundan olsa gerektir. Ozan kendisine “şah damarından yakın” (Kur'an Kaf, 50/16) olanı istemekte, diğerlerinin artık umurunda olmadığını söylemektedir:

*“Mahrem bildim, sunamadım sevdamı
Çökertti hasretin kederi, gamı
Yanımda olmuşsun umurumda mı?
Bana benden yakın Yâr'dan haber ver”*

Şeyh Galip aşk için “aşk mumdan gemilerle ateş deryasında yüzmektir” der. Aşkın yakıcılığı, insanı kendinden alması, geçmişini unutup geleceği dert edinmemesi, aşğın aynada gördüğü kendi sureti dâhil baktığı her yerde maşukunu görmesi, her ne olursa olsun aşktan şikâyet edilmemesi aşkın en önemli gerçeklerindedir. Aşk ve sevdayı ateşten gömleğe, feryada, çığlığa, kıvılcıma teşbih eden Işlak, aşkın karşısında perişandır:

*“Sevda dedikleri ateşten gömlek
Giymeyen bilemez giyen perişan
Feryadı nağmedir çığlığı ahenk,
Duymayan bilemez duyan perişan”*

Işlak, sevdasının büyüklüğünü, hislerinin kaviliğini; aşkının çözülemeyecek kadar esrarlı olduğunu aynı zamanda aşkın özünün de bir sır olduğunu ifade eder:

*“Aşkım sana bir muamma
Çöz çözebildiğin kadar
Mürekkebin yetmez ama
Çiz çizemediğin kadar”*

Nef’î’nin;

*“Ne tende can ile sensiz ümîd-i sıhhat olur
Ne can bedende gam-ı firkatınla rahat olur”* (Nef’î 1985:164).

beyti ile başlayan gazelinde olduğu gibi Işlak’ta çaresizlik içinde enkaz hâlini sevgiliye sunar:

*“İçimde zemheri, yok yazım artık
Duyulmaz feryadım, avazım artık
Toparlanmam muhal, enkazım artık
Yıkılmışım beni böyle kabul et”*

Divan şiirin en önemli temsilcilerinden biri olan Fuzulî’nin;

*“Mende mecnundan füzûn aşıklık istidadı var,
Âşıkı sadık menem mecnunun ancak adı var”*

ifadelerini hatırlatan Işlak, kendine ait herhangi bir üstünlük iddia etmese de âşıklık noktasında kendini Mecnun’a yaklaştırır:

*“Yaman imiş bu sevdanın ateşi
Yanyorum desem yalan sayılmaz
Mecnun’un dünyada var mıdır eşi
Tanyorum desem yalan sayılmaz”*

Henüz on altı yaşında iken yazdığı ‘Sır Düğümü’ başlıklı şiirde; sır, düğüm, ölüm, ölümsüzlük, yaşam, ateş, ruh ve dergâh kelimelerini bir arada kullanan ozan, aşk ve sevdâ mefhumlarının giriftliğini ortaya koymuştur:

*“Sır düğümlü ahımda
Şu gönül dergâhımda
Sensizliğin ateşi
Alev olur ruhumda”*

Şiirlerinde zamanın geçiciliğine vurgu yapan Işlak, sevmenin ve sevilmenin yarına bırakılmaması gerekliliğini hatırlatmaktadır:

*“Sev ey gönül fırsat varken
Giden geri gelmez imiş
Geçer bugün yarın derken
Vakit her dem gülmez imiş”*

Işılak, şiirlerinin arka planında bir aşk varlığını hissettirse de, yer yer bir vazgeçişin hikâyesini de anlatmaktadır. Bütün çabalara rağmen sonuç alınmamış bir yönelişi nihayetlendirmek düşüncesindedir. Ancak bütün sitemlerine rağmen umudunu asla tüketmeyen âşığın sitemi dilinin ucunda olmandır:

*“Ne yapsam yine olmadı
Gönül artık senden geçti
Gözümün feri kalmadı
Selvi boydan, tenden geçti
Sevda faslı benden geçti”*

Bir başka şiirde:

*“Bu aşkın çirasını
Yakacaksan yak artık
Ya da viran gönlümden
Çıkacaksan çık artık”*

Ayrılık ve hüznün şairlerin ortak temalarındandır. Halk şiirinde özellikle âşıklar-ozanlar tarafından anlatılagelen halk hikâyelerinin kahramanları genelde sevdiklerine kavuşamamışlar ve ayrılık acısını en içli şekilde yaşamışlardır. Bildiğim kadarıyla tüm âşık hikâyelerinde yalnızca bir tanesi vuslatla biter. Diğerleri kavuşamamakla sonuçlanmıştır. Işılak, ayrılığın âşıkta açtığı derin yarayı şu mısralarla dile getirmektedir:

*“Ayrılık bir zemheridir
Hasret vurur, donar kanın
Kara kışın ayazında
Yanar sol yanın”*

Aşkın merkezi olan gönül diğer uzuvlara da hükmederek âşığın mantıklı düşünmesine, unutmaya eylemini gerçekleştirmesine mâni olur. Gönlüne söz geçiremeyen âşık, sevgiliyi unutamadığından dolayı çaresizliğe düşse de buna rağmen sevgiliden bir türlü vazgeçemez. Gerçekleşmeyecek bir vuslat umudu ve içinde bulunduğu ayrılık arasında kalan ozan, bunun verdiği ızdırabı bütün hücrelerinde yaşamaktadır. Özlemin yarattığı akıl, ruh ve gönül sancısını ‘unutamıyorum’ diyerek dile getirmektedir:

*“Hasrete döndüm yüzümü
Vuslata diktim gözümü*

*Bitti desem de sözümü
Tutamıyorum”*

Işlak, duygularını ifade etmek için yer yer tabiat unsurlarından yararlanarak anlatma yoluna gider. Hasretin karakışa, gülüşün bahara benzerliği bu anlatımlardandır. Ayrıca yaşadığı ayrılık acısından da sevgiliyi haberdar etmek istemektedir:

*“Kör eden zamanın dışındasın yar
Soğuk ne sıcak ne boşa mevsim var
Hasretin karakış gülüşün bahar
Sensiz bu dünyanın kahrı çekilmez”*

Avrupa’da doğmuş ve büyümüş bir gurbetçi olan Işlak, “sılayı gurbette yitirenlerdendir”. Şiirlerinde gurbet acısını da vurgulamıştır. Işlak; gurbette, sıladan ve sılada yaşayanlardan ayrı olarak vatan özlemlerini dile getirir. Vatana kavuşmak ve hasretini dindirmek için sürekli bir iştiyak içerisindedir. Memleketten, vatan toprağından, bayraktan, ezan sesinden ve vatan evladından ayrı olması onun için hep gurbettir:

*“Böyle ayrılığın gözü kör olsun
Savurdu kül gibi gurbet yelleri
Bir ana, bir baba bir de yar olsun
Neme lazım gurbet elin gülleri”*

Bir başka yaklaşımla şair için sevgilinin olmadığı her yer gurbettir:

*“Hatıralar perde perde
İz bırakır derinlerde
Yârin olmadığı yerde
Gurbete döner vatanın”*

Sabırla beklenmesine rağmen gelmeyen sevgiliye gönül kapılarını kapatan Işlak, kendini kaybettiğini ifade eder.

*“Varlığım kayıptır, kimliğim meçhul
Bulmayı unuttum senin sayende
Gel de bana dair bir emare bul
Olmayı unuttum senin sayende”*

Âşık, sevgili ve sevda uğruna elinden gelen her şeyi yapmakta fakat kader onun üstünde bir seyir belirlemekte ve bu da vuslata mâni olmaktadır. Âşık, çoğu kez yaşadığı mutsuzluk ve ayrılıktan ötürü duyduğu acı ve ızdıraba dair sitemini muhatabına sunmaktadır. Necip Fazıl’ın: “*Bırak vehmimde gölgeni/Gelme artık neye yarar*” ve Abdurrahim Karakoç’un: “*Bekledim ki sen*

gelesin muradım/Gelme gayri kapıları kapadım” (Karakoç 2020: 66) mısralarında olduğu gibi sevgiliye ‘gelmesin’ veya ‘gelsen de bir gelmesen de’ diye seslenmektedir:

“Söyleyin o yâre kader salmadı
Ağladım olmadı güldüm olmadı
Aşk ile meşk ile işim kalmadı
Dönülmez bir yola girdim gelmesin”

“Parçalandı sabır taşı
Gelsen de bir gelmesen de
Kurudu gözümün yaşı
Silsen de bir silmesen de”

Türk şiirinde önemli temalardan biridir dünyanın faniliği, ömrün kısalığı, zamanın geçiciliği gerçeği. Bu yüzden dünyaya fazla bağlanmamayı telkin eder ozanlar. Ustası Ozan Arif bu temaya dair en güzel şiirlerden birini söyler:

“Yalan dünya işte senden
Aha geldim gidiyorum
Kalanlara selam benden
Aha geldim gidiyorum
....
Yalan dünya sana böyle
Kimler konup göçtü söyle
Ben de işte aynen öyle
Aha geldim gidiyorum

Var mı sana gelip kalan
Baştan başa murat alan
Varın yoğun hepsi yalan
Aha geldim gidiyorum
Arif der ki bunca yıl ay
Geldi geçti vay dünya vay
Yaşamaksa yaşadım say
Aha geldim gidiyorum”

(Ozan Arif <https://www.antoloji.com/aha-geldim-gidiyorum-siiri/>)

Işılak da birçok şiirinde dünyanın geçiciliği ve ömrün kısalığı üzerinde durarak hikmetli mısralar söylerken ustası, dava arkadaşı Ozan Arif’i de saygıyla yâd eder:

“Kendini kaptırma, düşün arada
Ebedi bir ikamet yok burada
Birkaç günlük işimiz var şurada
Gül geç şu dünyanın yalan hâline”

Gazali, “dünya din yolunun yolcularına bir konak, insanların azıklarını alabilmeleri için açıkta kurulmuş bir pazardır.” (Gazali 2004: 66) der. Işılak da şiirlerinde misafir olunan bu dünyada ömür bitmeden yaratılış gayesi doğrultusunda yaşanılmasına işaret eder. İnsanın hem kendi yaşantısından hem de çevresinde yaşananlardan ibret alması gerekliliğini belirtir:

“İbretin olsun dünün
Hakkını ver bugünün
Belki yarın son günün
Geçen gün ömürdendir”

Işlak'ın şiirinde kahramanlık teması kaynağını, Mehmetçiğin ve Türk halkının manevi derinliğinden, vatanperverliğinden ve ölüme dahi meydan okumasından almaktadır. Bu meydan okuma, ezelden beridir tarih sahnesinde var olan Türk milletinin en önemli özelliklerindedir. Türk milleti mensubu olduğu inançlar ve kendine has değerler ışığında bir yolculuk hâlinde belirlediği istikamete doğru yürümektedir.

Bir dava adamı olan Işlak, halkı yüreklendirerek onu değişime davet etmektedir. *'İki dünyamız için/yürüyelim yiğitler'* söylemi ile amaç ve dava uğruna hiç yılmadan, tarihî bilinçle korkmadan menzile doğru koşmak ve bu uğurda genç nesillere ilham olmak istemektedir.

*“Son damlalar taşacak “Tarih vermiş öğütler
Herkes buna şaşacak Bitsin yaslar ağıtlar
Geliyoruz korkusuz İki dünyamız için
Şu maskeler düşecek” Yürüyelim yiğitler”*

Işlak, millî konuları sıkça işleyerek özlerinden haberdar yeni nesillerin yetişmesine vesile olmanın yanı sıra millî bir bilinç kazandırmayı da hedeflemektedir. Halk şiirlerinin bir görevi de eğitici ve öğretici olmalarıdır. Toplum içinde öncü ve yol gösterici oluşlarıyla geleneği, ahlakı ve kültürel yapıyı pekiştirerek halkın eğitimine katkı sunarlar. Türklerin Altay ve Tanrı Dağlarından başlayarak günümüze kadar gelen yolculuğunu anlattığı şiirlerde hem kendi milleti hem de insanlık için büyük bir medeniyet inşa ettiğine işaret etmektedir:

*“Altaylardan sesler gelir
Bu avazı bilen bilir
Güneş Doğu'dan yükselir
Asya'nın çocuklarıyız”*

Işlak, gurbet ellerde doğup büyümüş ama içinde volkan gibi vatan sevgisi biriktirmiş bir ozandır. Yüreği vatan aşkıyla dolu olan Işlak, gerçekleştirdiği birçok çalışma ile bu topraklara olan vefa borcunu ödemek gayreti ile birliğe vurgu yapar:

*“Hakkımız var övünmeye, coşmaya
Bu vatan, bu devlet, bu bayrak bizim
Artık son verelim kutuplaşmaya
Bu vatan, bu devlet, bu bayrak bizim”*

Şiirinde muhataplarını bir tarih yolculuğuna çıkaran Işlak, Anadolu'nun manevi fethinden başlayarak günümüze kadar olan serüveni ve bu serüvenin

kahramanlarını ele alır. Günümüzde farklı coğrafyalarda yaşayan ve zulüm gören nice Türk soydaş ve dindaşların hâlini anlatır:

*“Ol Yesevi, Bektaş veli
Farklıdır onların hâli
Öğüt verir Edebali
Can kurban bu topraklara”*

Kültürümüzde “asker ocağı” peygamber ocağı olarak nitelendirilir. Mehmetçiklere duyulan sevginin dile getirildiği şu mısralar samimi duyguların ifadesidir:

*“Âşık olmuşum hilale “Anadolu kucağında
İlelebettir bu hale Her köşe her bucağında
İstikballe istiklale Peygamberin ocağında
Koşarım adım Mehmet” Pişerim adım Mehmet”*

“Vatan sevgisi imandandır” Işılak, vatan sevgisini yüceltir çünkü o yoksa diğerleri de yoktur. Vatan yoksa yâr da yoktur:

*“Hakkını helal et, yolum var daha
Dağlara sor beni gelmezsem eğer
Ant içtim bu aşka, döndüm Allah’a
Bayrağa sar beni gelmezsem eğer”
“Dert etme, üzülme gelmezsem eğer
Bil ki bir yolum var ölmeye değer”*

Işılak, bazı şiirlerinde bir arayış/sorgulayış içindedir. “Kendini bilen Rabbini bilir” veya “nefsini bilen Rabbini bilir” anlayışıyla örüntü kurduğu görülür. İnsanın tekâmül edebilmesi için gelenekte iki önemli yol belirtilmiştir. Bunlar nefsi alçaltmak yani tevazu ve konuşmak yerinde susmak, yani tefekkürdür. ‘Ben’ dediği tuzakta yine kendi ‘beni’ ile mücadelesine değinir:

*“Attığım her adım benden uzakta
Bastığım her yerde yokmuşum meğer
Çırpınırken ‘ben’ denilen tuzakta
Ben’ bana saplanan okmuşum meğer”*

Işılak’ın şiirlerinde yergi teması da işlenmiştir. Toplumda meydana gelen yozlaşma insanlarda bir bezginliğe ve telaşeye yol açmaktadır. Mahzuni, Karakoç gibi ozan ve şairlerde zirveye ulaşan toplumsal yergi Işılak’ta da temel konulardandır:

*“Nasıl mutlu olam viran hâlimden
Mazlum, yoksul sille yerken zalimden*

*Sahtekâr beylerden, sahte âlimden
Riyakâr konuşan dilden bezmişim”*

Değişen değerler, mananın madde karşısında ikinci plana itilmesi, dünya malına tamah, vefasızlık ve kibir toplumu çürüttüğü gibi ozanı da endişeye düşürmektedir:

*“Mefhumu öldürdük, ruhumuz yasta
Kibrimiz dorukta, kalbimiz hasta
Vefadan eser yok, sabır iflasta
Tükettik her şeyi, neyimiz kaldı”*

Halk şiirinin temel temalarından olan nasihat, Işılak’ın şiirlerinde de yerini almıştır. Karacaoğlan’dan Gevheri’ye, Veysel’den Ozan Arif’e pek çok ozanın temas ettiği nasihat, erdemin, iyiliğin, çalışmanın, hakkı gözetmenin tavsiye edildiği, vicdana ve gönle seslenen şiirlerdir:

*“Ne hâkim ne savcı ne de doktor ol
Hedefe yürüyen adam ol yeter
Çıksa da önüne bin bir türlü yol
Hedefe yürüyen adam ol yeter”*

Garibanların üzerindeki hakkını unutmayan Işılak, “Haksızlık karşısında susan dilsiz şeytandır.” hadisinden yola çıkarak her ne olursa olsun hak bilinen yolda yürümek gerektiği, her halükârda haklının yanında olmak gerekliliğini vurgular:

*“Mazluma yoldaş ol yüreğini ver
Bir cana can olmak her şeye değer
Vebalin büyüktür susarsan eğer
Konuşan dili ol susan canların
Hakkı var üstünde garibanların!”*

Erzurum/Alvarlı Muhammet Lütfi’nin;

*“Felekte hâsılı insan ise bir canı incitmem,
Günahkâr olma fahri âlem-i zişanı incitmem”* (Çelik 2013: 599).

Mısralarını hatırlatan Işılak;

*“Hoş kelam kalbe yayılır
Sesi derinden duyulur
İncinen de çiğ sayılır
Kâmil olsa incitmezdi
Ârif olsan incinmezdin”*

Mısralarıyla engin bir gönlü işaret etmektedir. Tam bir teslimiyet içinde, “Tahammül en büyük silahın olsun” mısralarıyla nasihatini sürdürür:

“Umursama dünya gelse üstüne “Olsun be aldırma Yaradan yardır
İçinde büyüyen bir ahın olsun Sanma ki zalimin ettiği kârdır
Elbet bir gün devran döner tersine Mazhurların âhi, indirir şahı
Tahammül en büyük silahın olsun” Unutma her şeyin bir vakti vardır”

Işılak, söz ve besteleriyle türkü dağarına da katkı sağlayan bir ozandır. “Türküler Anadolu’nun iç romanını yaparlar.” demişti Tanpınar. “Geniş bir konu yelpazesine sahip olan türküler, hayatı bütün yönleriyle ele alan ve işleyen eserlerdir. Aşktan-gurbete, askerlikten-ölüme, ayrılıktan-düğüne... Ferdi olaylar ile toplumsal konular ve onların maşeri vicdanda uyandırdığı duygu ve düşünceler sarmalı da türkülerde boy gösterirler.” (Tozlu 2020: 266). Işılak’ın şiirlerinin bir kısmı kendisi tarafından bestelenmiş ve türkü formunda okunmaktadır. Türküleri konu edindiği mısralar Ali Akbaş’ın mısralarını çağrıştırmaktadır:

“Bağlama dediğin üç tel, bir tahta “Türküler mirastır, türküler onur
Ne şaha baş eğmiş, ne taca tahta Çağlar değişse de yine okunur
Tüm dertleri özetlemiş bir "ah"ta Duyguya seslenir, kalbe dokunur
Bozkırda naradır bizim türküler Bizi söyler, bize hastır türküler” Işılak
(Akbaş, 2015:66).

Konserler, turneler, tv programları, cd ve albümlerle geniş kitlelere ulaşan Işılak, giyim kuşamı, birikimi ve teknolojiyi kullanımıyla çağdaş bir ozan olarak sanatını icra ettiği kanaatindeyiz.

Sonuç

Türk kültürü içerisinde önemli bir yer tutan âşıklık geleneği, İslamiyet öncesi dönemden başlayarak günümüze kadar ulaşmıştır. Bu sürecin en önemli taşıyıcıları olan ozanlar/âşıklar değişimi içinde yaşadıkları zamana göre yorumlayıp gerçekleştirebilmişlerdir. Ozan Işılak, yirmi birinci yüzyılın önemli temsilcilerinden biridir. Usta çırak ilişkisi ile yetişmiş ve bu geleneğe önemli katkılarda bulunmuş, hem Anadolu’da hem de Avrupa’da, Türk âşıklık geleneğini sürdürmüştür.

Şiirlerinde başlık kullanması, mahlas kullanmaması ve birçok şiirini bestelemek üzere kaleme alması Işılak’ı gelenekten uzakmış gibi gösterse de; işlediği konular, hece ölçüsüyle ve çoğunlukla dörtlüklerle şiirler yazması, sade ve anlaşılır bir dil kullanması ve çalıp söylemesi de geleneğe bir o kadar bağlı olduğunu göstermektedir.

Şiir dünyası incelenen ozanın aşk, ayrılık, özlem, gurbet, dünyanın faniliği, kahramanlık, vatan-millet sevgisi, vb. temaları işlediği görülmüştür. Ozan Işılak, otuz üç yılda dört yüzün üzerinde şiir yazmış ve yaklaşık otuz beş yıldır başta Anavatan Türkiye olmak üzere; Avrupa, Amerika, Avustralya ve Orta Asya ülkelerinde kültür ve sanat etkinliklerinde yer alarak sanatını icra etmiştir. Günümüz teknolojisini iyi kullanan, televizyon, radyo, sosyal medya aracılığıyla kitlelere ulaşan ve yirminin üzerinde albüm çalışması bulunan ozana “çağdaş ozan” demek uygun görüldü.

Türkü formundaki eserleri ve parti müzik besteleriyle halk müziğine katkısı da müzikal bir değerlendirmeyi gerekli kılmakta ve müzikologların ilgisini beklemektedir. Hâlen İstanbul’da ikamet eden Uğur Işılak sanat hayatına devam etmektedir.

KAYNAKÇA

- Artun, Erman (2011), *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*, Karahan Kitabevi Yayınları, Adana.
- Akbaş, Ali (2015) *Bütün Şiirleri*, Berikan Yayınları, Ankara.
- Aslanoğlu, Recep (2020), *Uğur Işılak: Hayatı ve Şiirlerinin Tematik İncelenmesi*, EBYU Sosyal Bil. Enst. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Doç. Dr. Necdet TOZLU, Erzincan.
- Ayvazoğlu, Beşir (2020), *Yahya Kemal “Eve Dönen Adam”*, 4. bs., Kapı Yayınları, İstanbul.
- Başgil, Ali Fuat (2015), *Gençlerle Başbaşa*, Yağmur Yayınevi, İstanbul.
- Çelik, İsa (2013), *Alvarlı Efe Hazretlerinde İnsan Şahsiyeti*, Uluslararası Hacı Muhammet Lütfi Alvarlı Efe Sempozyumu, Erzurum.
- Gazali, İmam (2004), *Kimya-yı Saadet*, Yeni Şafak Yayınları, İstanbul.
- Irmak, Yılmaz (2017), *Batı Avrupa Türk Âşıklık Geleneğinde Erzurumlu Ozan Çelebi ve Şiirleri*, Bingöl, *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.7.
- Kafkasyalı, Ali (2005), *Batı Avrupa’ya Giden Türklerin Sosyal ve Kültürel Meselelerinin Anadolu Âşık Edebiyatına Yansıması*, *AÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (Prof. Dr. M. Fahrettin Kırcıoğlu Özel Sayısı), Erzurum.
- Kafkasyalı, Ali (1998), *Âşık Murat Çobanoğlu, Hayatı-Sanatu-Eserleri*, Ankara.
- Kafkasyalı, Ali (2019); *İran Türk Âşık Muhitleri*, Erzurum, Salkımsöğüt Yayınları, s.17.
- Kafkasyalı, Ali (2019), *İran Türk Âşıkları ve Milli Kimlik*, Salkımsöğüt Yayınları, Erzurum.
- Karakoç, Abdurrahim (2020) *Bütün Şiirleri*, Kadim Yayınları, Ankara.
- Kaya, Doğan (1998), *Sivas’ta Âşıklık Geleneği*, Sivas.
- Kur’an, Kaf 50/16.
- Nef’i Divanı’ndan Seçmeler (1985), Haz. Abdulkadir Karahan, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Sakaoğlu, Saim (1986), “*Ozan, Âşık, Saz ve Halk Şairi Kavramları Üzerine*” III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, C.1, MFAD Yayınları, Ankara.
- TDV İslâm Ansiklopedisi (2011), 40. Cilt, Aclûnî, II, 132, İstanbul.
- Timurtaş, F. Kadri (1989), Yunus Emre Divanı, Kültür Bakanlığı yayınları, Ankara.
- Tozlu, Necdet; Refahiye Türküleri Üzerine Bir İnceleme, *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi* 2020.
- <https://www.antoloji.com/aha-geldim-gidiyorum-siiri/> Erişim: 13.06.2021